

Evropský zatýkáací rozkaz – minulost, přítomnost a budoucnost

Štěpán Kořínek*

DOI: <https://doi.org/10.24040/sap.2024.11.2-3.112-129>

Abstrakt:

KOŘÍNEK, Štěpán: *Evropský zatýkáací rozkaz – minulost, přítomnost a budoucnost*. V rámci představeného příspěvku se budeme zabírat evropským zatýkáacím rozkazem jako trestněprávním nástrojem, který je založen na presumpci vzájemné důvěry mezi členskými státy, jež stojí jako klíčové východisko zásady vzájemného uznávání. Z retrospektivního hlediska bude ukázáno, že EZR prošel postupem času několika turbulentními vlnami. Jedna z klíčových otázek se bude týkat situace, jestli je možné ignorovat EZR z důvodu rizika nerespektování základních práv a svobod jednotlivců. *Pro futuro* se bude vhodné zamyslet nad (ne)potřebou a (ne)zbytností modernizace mechanismu EZR, a to nejen z formálního hlediska přechodu z rámcového nařízení na směrnici, ale i materiální tak, aby více odpovídal požadavkům současné ochrany základních lidských práv a svobod. Příspěvek je rozdělen do dvou kapitol, kterým předchází úvodní pojednání a uzavírá resumé. První kapitola pojednává o EZR z pohledu retrospekce, přes současný stav až k budoucímu vývoji. Druhá kapitola se zabývá polemikou nad potřebou a nezbytností reformace EZR. Příspěvek má za cíl poukázat na turbulentní vývoj EZR s hledáním odpovědi, jestli je zapotřebí reformace či modernizace EZR.

Klíčová slova:

evropský zatýkáací rozkaz, Evropská unie, vzájemná důvěra, členské státy, trestní právo

The European Arrest Warrant – Past, Presence and Future

Abstract:

KOŘÍNEK, Štěpán: *The European Arrest Warrant – Past, Presence and Future*. In this contribution we are going to deal with an European arrest warrant as criminal law instrument which was established on the principle of mutual trust between member states, and that as a key default of the principle of mutual recognition. In the retrospective point of view the European arrest warrant went through many turbulent waves over time. One of the fundamental questions will concern a possibility to ignore an EAW due to violation of fundamental rights and freedoms of individuals. It will be appropriate to consider about need(less) and (un)necessary of modernization of EAW mechanism *pro futuro*, not only the formal aspects of transition from framework decision to direction, but the

* JUDr. Mgr. Bc. Štěpán Kořínek, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Právnická fakulta, Katedra trestného práva, kriminológie, kriminalistiky a forenzných disciplín, externí doktorand; ORCID <https://orcid.org/0000-0002-3973-3805>

material aspects of the requirement on proper protection of the fundamental rights and freedoms. The contribution is divided into two chapters with introduction and conclusion too. The first chapter is about the EAW in retrospect, despite the current state, to the potential future developments. The second chapter deals with a discussion over the need and necessary of EAW reformation. This contribution aims to presenting a turbulent development of the EAW with searching for answer if we really need a reformation or modernization of the EAW.

Key Words:

European Arrest Warrant, European Union, Mutual Trust, Member States, Criminal Law

Úvod

Evropský zatýkací rozkaz (dále jen „EZR“) byl považován za prvotní promítnutí zásady vzájemného uznávání justičních rozhodnutí v Evropské unii (dále jen „EU“), resp. mezi členskými státy EU. Zásada vzájemného uznávání justičních rozhodnutí byla považována za základní kámen justiční spolupráce v trestních věcech.¹ Nejen v duchu tohoto příspěvku pak bude EZR vnímán prizmatem podmíněnosti vzájemné důvěry členských států EU. V době svého vzniku se skutečně jednalo o průlomový právní nástroj, který byl určen k posílení přeshraniční justiční spolupráce v trestních věcech v evropském justičním prostoru. EZR byl přijat jako procesní nástroj trestního práva EU, kterým bylo umožněno předávání osob mezi členskými státy EU za účelem vedení trestních řízení v rámci trestních stíhání. Do současnosti je tomu už více jak dvacet let od přijetí rámcového rozhodnutí 2002/584/SVV o evropském zatýkacím rozkazu a nj. proto se zdá, že nastala doba, kdy se můžeme ptát, jestli není nasnadě jeho úplná revize. Zavedení EZR však provázela i řada sporných otázek, které oscilovaly např. okolo problematiky svrchovanosti územní jurisdikce každého státu v trestní oblasti nebo právě v ochraně základních práv a svobod, jež bývá rezonována v poslední době.

EZR rozumíme rozhodnutí justičního orgánu jednoho členského státu EU vydané k tomu, aby došlo v jiném členském státě k zatčení a následnému předání požadované osoby k trestnímu stíhání či výkonu trestu. Pojem „justiční“ je v této souvislosti zcela klíčový, neboť EZR nemusí být v některých členských státech vydán výlučně soudním orgánem, ale i třeba orgánem veřejné žaloby.² Dotkneme-li se vzájemné důvěry, tak ta nenachází explicitní vyjádření v normativní části textu rámcového rozhodnutí o EZR, kdežto pouze v preambuli, která sama vykazuje jen deskriptivní charakter.³ EZR stojí na zásadě vzájemného uznávání justičních rozhodnutí, která

-
- 1 KLIMEK, L. Genéza európskeho zatýkacieho rozkazu a proces jeho implementácie v Slovenskej republike. *Právny obzor*, 94, 2011, č. 5, s. 463.
 - 2 KUBÍČEK, M. - POLÁK, P. *Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 596.
 - 3 KLIMEK, L. Vzájomná dôvera ako princíp konania o európskom zatýkacom rozkaze: kritická rozprava. In *Princípy a zásady v trestnom práve. The Collection of Contributions of the International Scientific Conference of „Principles and Rules of Criminal Law“*. Košice: UPJŠ, 2014, s. 185.

sama vyvěrá z principu vzájemné důvěry mezi členskými státy.⁴ Tento princip je přitom směrodatný pro uplatňování prostoru svobody, bezpečnosti a práva v EU.⁵ Konečně i dle SDEU se jedná o jednu ze základních zásad EU tzv. *raison d'être*.⁶ Základní východisko tohoto směřování spočívá v antecedentu minimálních standardů ochrany lidských práv a svobod napříč EU, a to konkrétně pro účely trestních stíhání. Tím dochází ke stírání rozdílnosti mezi justičními systémy jednotlivých členských států EU, což pro pachatele trestné činnosti znamená stav, ve kterém by toliko nemělo záležet na skutečnosti, ve kterém státě EU bude probíhat trestní stíhání. Konečně platí, že kontiguita trestních systémů jednotlivých členských států EU se projevuje jako *conditio sine qua non* fungování systému předávání osob založeného na bázi EZR.⁷ Rozmanitá právní praxe a časová posloupnost uplatňování EZR však projevila potřebu nalezení určitých výjimek z principu vzájemné důvěry. Vlastně bychom mohli pravit, že došlo k přechodu z konceptu „absolutní“ vzájemné důvěry k důvěře „relativní“. Soudní moc tak byla nucena vytvořit mechanismus tzv. dvoustupňového trestu, který v aplikaci EZR znamená možnost rozhodnout o nepředání osoby v případě objektivního rizika a subjektivní hrozby (z ohrožení nebo porušení základních práv či svobod pachatelů trestné činnosti).

Vzájemná důvěra prizmatem EU vykazuje hybridní charakter, neboť v sobě mísí důvěru jako faktickou kategorii spolu s právní zásadou. Jak bude poukázáno, tak se objevuje mnoho názorů a přístupů k posuzování stavu vzájemné důvěry, ale faktem zůstává, že se jedná o fundament kooperačních mechanismů založených na vzájemném uznávání.⁸ V doktrinální rovině můžeme rozeznat vzájemnou důvěru jako panující stav, cíl k dosažení, nebo právě právní zásadu. Vlastně se jedná o navození stavu, ve kterém se neuplatňuje volná diskrece ve vztahu k uznávání, ale zároveň i odmítnutí hlubšího přezkumu a kontroly.⁹ Stav panující vzájemné důvěry, jak je tomu i v EU, omezuje diskrece k aplikaci přezkumné a kontrolní pravomoci členských států. Uvažovat nad vzájemnou důvěrou jako nad cílem, ke kterému se směřuje, hodnotíme jako bezbřehé. Logický výklad *per eliminationem* nás přivádí k závěru, že pokud k vzájemné důvěře teprve směřujeme ve výhledu naplnění sledovaného cíle, tak vzájemná důvěra ještě neexistuje. Ve své podstatě se bude jednat o budování důvěryhodnosti v jednotlivých státech k tomu, aby si teprve započaly vzájemně důvěřovat, což má vést k usnadnění

4 Konečně i SDEU hned na počátku zavádění EZR uvedl, že existuje vzájemná důvěra mezi členskými státy, což plyne z rozsudku SDES (dříve Soudní dvůr Evropských společenství) ze dne 11. 02. 2003 ve spojených věcech C-187/01 a C-385/01 Gözütok a Brügge, bod 33.

5 Čl. 3 odst. 2 Smlouvy o Evropské unii: „Unie poskytuje svým občanům prostor svobody, bezpečnosti a práva bez vnitřních hranic, ve kterém je zaručen volný pohyb osob ve spojení s vhodnými opatřeními týkajícími se ochrany vnějších hranic, azylu, přistěhovalectví a předcházení a potírání zločinnosti.“

6 Rozsudek SDEU ze dne 06. 03. 2018 ve věci C-184/16 Slovakische Republic v. Achmea BV.

7 FILANOVÁ, S. - PROVAZNÍK, J. Praxe evropského zatýkacího rozkazu: můžeme si v Evropě věřit? In *Právník*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2015. Ročník 154. Číslo 5, s. 406.

8 KLIMEK, L. *European Arrest Warrant*. Cham – Heidelberg – New York – Dordrecht – London: Springer, 2015, p. 74.

9 BOHÁČEK, L. Tři tváře vzájemné důvěry v unijním právu. In *Právník*, 2022, roč. 161, č. 1, s. 50-51.

jejich kooperace v praktické rovině. Vzájemná důvěra přitom není žádný mýtus, ale právní kategorie, která stojí jako *ratione materiae* spolupráce v EU.

Není ambicí tohoto příspěvku zabírat se teoretickými úvahami ohledně (ne) existence vzájemné důvěry, i když na možné přístupu bude samozřejmě poukázáno. Esence spočívá v akceptaci faktu, že určitá úzká vazba mezi členskými státy EU figuruje, ať ji nazveme jakkoliv. V návaznosti na to si rovněž musíme přiznat, že atributy spolupráce v EU sice nemusejí být nastaveny ideálně, ale o jejich potřebě nemůže být pochyb. Evropský zatýkácí rozkaz jako jeden z mechanismů vzájemné spolupráce členských států je pro EU důležitý a nezastupitelný nástroj, a to obzvláště s přihlédnutím k inovativním formám trestné činnosti. Ve světle doktrinní polemiky, judikaturní praxe a empirické reflexe zastáváme názorové přesvědčení, že EZR zasluhuje modernizaci, zejména s ohledem na posílení lidskoprávní ochrany, resp. ochrany základních práv a svobod jednotlivců. Vědecko-teoretické rozpravy se věnují bázi vzájemné důvěry, kterou spatřují jako kategorii nepřiléhavou spolupráci v EU. Soudní pohled se zase jeví nadneseně iluzorní až zastřený, neboť opakovaně omílá existenci vzájemné důvěry a její neotřesitelnost. Nejen praxe ovšem potvrzuje, že vzájemná (ne)důvěra je založena na vzájemné (ne)znalosti poměrů, nikoliv na slepé víře a dobrých úmyslech.

Evropský zatýkácí rozkaz – ve stínu minulosti a světle budoucnosti

Není třeba si nalhávat, že úroveň justičních systémů jednotlivých členských států EU, jakož i standardy ochrany lidských práv a svobod jednotlivců v nich obsažené, neustále vykazují menší či větší rozdíly. Tento stav můžeme označit za tzv. problém nesrovnatelných lidskoprávních standardů.¹⁰ Ve vztahu k principu vzájemné důvěry, jakož i vzájemnému uznávání justičních rozhodnutí při výkonu EZR, vyvstávají např. obavy oscilující okolo nezávislosti justice či kvality vězeňství v některých členských státech EU (typ. Polsko či Maďarsko).¹¹ Princip vzájemného uznávání je však proveditelný jen potud, pokud si jednotlivé členské státy EU skutečně důvěřují, resp. mají víru ve své justiční či vězeňské systémy aj.¹² Logicky vzato platí

10 VIKARSKÁ, Z. - DŘÍNOVSKÁ, N. Evropský zatýkácí rozkaz ve stínu krize právního státu: dům postavený na písku. In *Právník*, 2022, roč. 161, č. 12, s. 1177.

11 Peniterciární aspekty vnímané jednotlivými členskými státy se také jistou měrou podílejí na oslabování vzájemné důvěry. Značná diferenciací stavu vězeňství v jednotlivých členských státech EU pochopitelně zakládá větší či menší obavy a pochybnosti o úrovni garance a ochrany lidských práv a svobod. Konečně lze vzpomenout bájný citát Winstona Churchilla: „*Ukažte mi Vaše vězňice a povím Vám, jaký jste stát.*“

12 Nesmíme zapomínat na skutečnost, že princip vzájemné důvěry, ale i z něho plynoucí zásada vzájemného uznávání, byl přenesen do justiční spolupráce v trestních věcech z oblasti vnitřního trhu. Zde se totiž princip vzájemné důvěry pomítal v rovině produktu, kdy členské státy musely věřit tomu, že pokud je určitý produkt uváděn jako kvalitní a vhodný pro francouzský trh, tak bude stejně kvalitní a vhodný i pro trh německý, polský, španělský atd. Shodné a mnohem důraznější platí i pro vzájemné uznávání mj. v trestní oblasti, kde jeden členský stát musí být nutně přesvědčen o tom, že jiný členský stát skutečně skýtá náležitou úroveň justičního systému s dostatečně kvalitním standardem ochrany lidských práv a svobod.

postulát, že vzájemné uznávání presumuje vzájemnou důvěru. Vzájemná důvěra je však ve světle unijního výkladu formulována jako vyvratitelná právní domněnka, která se váže k eurokonformnímu postupu, jež musejí členské státy respektovat ve smyslu presumpce dodržení unijního práva.¹³ Respektive každý členský stát musí spoléhat na to, že jejich právní systémy navzájem skýtají ekvivalentní úroveň kvality a spravedlnosti. Ve světle zajištění funkcionality vzájemného uznávání, jakož i účinku *effet utile* práva EU, se potom může jednat spíše o povinnost k vzájemné důvěře, kterou EU stanovuje primátem svého práva.¹⁴ Nesmíme zapomínat, že důvěra jako sociální konstrukt vykazuje tři charakteristické znaky, a to dobrovolnost (svobodná volba), rizikovost (ochota podstoupit případné riziko) a proměnlivost (v čase).¹⁵ Co nastane za situace, kdy bude tato právní domněnka vyvrácena?¹⁶ V současné době se navíc zdá, že se vzájemná důvěra vzhledem ke zvýšené obezřetnosti členských států jeví jako bezpodmínečná.¹⁷

Na základě zmíněných zásad platí, že EZR se vykoná bez větších administrativních obtíží. Obecně platí premisa, že členské státy jsou povinovány k vykonání každého EZR. Navíc platí, že EZR činí vydávající justiční orgán (původce EZR) odpovědným ze předání požadované osoby.¹⁸ Z důvodu uplatňování premise vzájemné důvěry vyplývá skutečnost, že musí být na jistotu postaveny důvody pro odmítnutí takové spolupráce.¹⁹ Výše stálo uvedeno, že dochází k omezení diskrece kontrolních a přezkumných pravomocí členských států, ale nikoliv k jejich vyloučení. Kontrola a přezkum je tudíž možná a i žádoucí, ale toliko v odůvodněných a zvláštních případech. Z několika vyjmenovaných důvodů je třeba předejít předání osoby, neboť jí hrozí nebezpečí nezákonné perzekuce. V doktrinálním překladau platí, že se neuskutečňuje automatická aplikace principu vzájemné důvěry.²⁰ Rámcové rozhodnutí o EZR obsahuje dvě roviny důvodů pro odmítnutí vykonání EZR, a to důvody

13 BOHÁČEK, L. Tři tváře vzájemné důvěry v unijním právu. In *Právník*, 2022, roč. 161, č. 1, s. 54-55.

14 MAIANI, F. - MIGLIORINI, S. One principle to rule them all? Anatomy of mutual trust in the law of the Area of Freedom, Security and Justice. In *Common Market Law Review*, 2020, vol. 57, no. 1, s. 26-28.

15 WILLEMS, A. Mutual Trust as a Term of Art in EU Criminal Law: Revealing its Hybrid Character. In *European Journal of Legal Studies*, 2016, vol. 9, no. 1, p. 234.

16 Na jedné straně totiž stojí potřeba dostatečné ochrany lidských práv a svobod, která se může dostat do kolize s požadavkem, příp. povinností, vzájemné důvěry a vzájemného uznávání justičních rozhodnutí, včetně EZR. V návaznosti na takový předpoklad potom omezení přezkumných a kontrolních pravomocí jednotlivých států v zájmu *effet utile* práva EU může vyústit až v narušení vlastních lidskoprávních závazků a z nich plynoucích standardů.

17 FILANOVÁ, S. - PROVAZNÍK, J. Praxe evropského zatýkacího rozkazu: můžeme si v Evropě věřit? In *Právník*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2015. Ročník 154. Číslo 5, s. 397.

18 KLIMEK, L. *European Arrest Warrant*. Cham – Heidelberg – New York – Dordrecht – London: Springer, 2015, p. 151.

19 KLIMEK, L. Dôvody pre nevykonanie európskeho zatýkacieho rozkazu. In *Justičná revue*, 64, 2012, č. 1, s. 129.

20 SAKOWICZ, A. Erosion of the Principle of Mutual Recognition. European Arrest Warrant and the Principle of Mutual Recognition in the Light of the Recent CJEU Rulings. In *Review of European and Comparative Law*, 2023, Vol. 54, No. 3, p. 19.

obligatorní a fakultativní. Oba uvedené seznamy vykazují taxativní povahu výčtu jednotlivých důvodů k odmítnutí vykonání EZR, resp. předání požadované osoby. Jedním z těchto důvodů je např. překážka *res iudicatae, ne bis in idem*, amnestie, nesplnění ujištění, ale i třeba projev zásady *aut dedere aut iudicare*.

Mechanismus EZR je procesní institut trestního práva, proto i všechny jednotlivé důvody pro odmítnutí předání osoby, resp. vykonání EZR, vykazují procesně-právní povahu. Vystává otázka, jestli se mohou i jiné např. hmotněprávní důvody stát fundamentem odmítnutí výkonu EZR?²¹ Vedle toho by za zvláštní důvod mohla být *in concreto* považována obava z porušení práva na spravedlivý proces nebo i dodržování lidskoprávních standardů ve výkonu trestu. Zároveň se objevují názory, že ve smyslu jazykového výkladu textu rámcového rozhodnutí o EZR, se tento důvod pro odmítnutí vykonání EZR neuplatní.²² Otázka nepřipustnosti zásahů do lidskoprávních standardů jednotlivců ve vztahu k EZR se objevovala od počátku tohoto mechanismu, a to nj. v dílčí otázce zákazu mučení a jiného nelidského a ponižujícího zacházení.²³ Rámcové rozhodnutí o EZR si uvádí, že by nikdo neměl být mj. vydán do státu, kde by mu hrozilo vážné nebezpečí dotýkající se jeho základních práv a svobod, ale opět nikoliv v normativní části textu.²⁴ Tato nejistá formulace však výslovně uvádí „neměl být vydán“, nikoliv „nebude vydán“. Samozřejmě hovoříme o předávání a nikoliv vydávání, což by mohlo opět působit klamavě.

V odůvodněných a zvláštních případech je tak možné odmítnout vykonání EZR nad rámec jeho právního základu, k čemuž SDEU vytvořil tzv. dvoustupňový test, který se skládá ze dvou rovin, a to roviny objektivního a subjektivního kritéria. Objektivní kritérium představuje prvek existence hrozby nějakého nebezpečí, kdežto subjektivní kritérium znamená stav, že se toto nebezpečí může reálně dotknout konkrétní osoby. Kladné vyhodnocení dvoustupňového testu umožňuje odmítnutí vykonání EZR, tedy nepředání osoby, pokud by jí hrozilo (subjektivně) nějaké nebezpečí (objektivní). V duchu zmíněného testu jako možnosti k prolomení vzájemné důvěry a navazující zásady vzájemného uznávání platí, že se musí jednat o riziko skutečné a vážné dotýkající se esence některého základního, míněno absolutního, práva (např. práva na spravedlivý proces).²⁵ Je však možné uvažovat i nad situací, že by bylo přípustné prolomit vzájemnou důvěru u relativního práva? Osobně zastáváme názor, že je taková eventualita spíše nerealistická, neboť zásah do relativních lidských práv se

21 Hmotněprávními důvody zakládajícími možnou nedůvěru členských států by mohly představovat okolnosti vylučující protiprávnost, omisivní jednání, otázky týkající se trestnosti přípravy, ale i třeba jednotlivé a rozdílné hranice škod. Více viz. FILANOVÁ, S., PROVAZNÍK, J. Evropský zatýkácí rozkaz: „Nedotknutelná dvaatřicítka“ aneb fide, sed cui fidus, vide. In *Právník*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2015. Ročník 154. Číslo 9. str. 736-745.

22 VIKARSKÁ, Z. - DŘÍNOVSKÁ, N. Evropský zatýkácí rozkaz ve stínu krize právního státu: dům postavený na písku. In *Právník*, 2022, roč. 161, č. 12, s. 1180.

23 APAP, J. - CARRERA, S. *European Arrest Warrant: A Good Testing Ground for Mutual Recognition in the Enlarged EU?* Brussels: Centre for European Policy Studies, 2004, p. 13.

24 Bod 13 preambule rámcového rozhodnutí 2002/584/SVV o EZR.

25 BOHÁČEK, L. Tři tváře vzájemné důvěry v unijním právu. In *Právník*, 2022, roč. 161, č. 1, s. 55-56.

v drtivé většině případů nedotkne podstaty lidského života či bytí. Konkrétní odpověď by přesto musel přinést až příslušný soudní orgán, resp. SDEU.

V průběhu zmíněných více jak dvaceti let fungování mechanismu EZR lze vysledovat značnou judikurní rozkolisanost. Nejprve se SDEU musel vypořádat s předběžnou otázkou toho, jestli je seznam důvodů k odmítnutí vykonání EZR taxativní povahy nebo lze v odůvodněných případech jít nad jeho rámec a rozšířit jej o další implicitně neuvedené důvody. Odpověď na tuto otázku položil ve svém rozhodnutí ve věci *Melloni*²⁶, ve kterém jednoznačně dospěl k názoru, že seznam důvodů k odmítnutí vykonání EZR je taxativní povahy, proto nemůže být nikterak rozšiřován.²⁷ Toto rozhodnutí SDEU představovalo nadřazení principu vzájemné důvěry nad obavy z nedostatečné úrovně ochrany základních práv a svobod jednotlivců. SDEU tak vyslal jasný signál, a to více spoléhat na vzájemnou důvěru mezi jednotlivými členskými státy EU, čímž mělo dojít ke znemožnění poskytování vyšší míry vnitrostátní ochrany předávaných osob nad tu unijní.²⁸ Vlastně to nebylo ani poprvé, co SDEU upřednostnil unijní perspektivu, když vzpomeneme na vnitrostátní restriktivní úpravu důvodů k odmítnutí výkonu EZR, čímž mělo dojít k posílení systému předávání osob na základě EZR.²⁹ *Obiter dictum* se SDEU opřel i o svoji dřívější judikaturu deklarující přednost unijního práva před konstitucionálními normami.³⁰

Následně byl však SDEU nucen přístup k poměření kolize principu vzájemné důvěry a ochrany základních práv a svobod předávaných osob znovu přezkoumat a přehodnotit. Rámcové rozhodnutí o EZR totiž na jedné straně zavádí požadavek toho, aby členské státy spoléhaly na princip vzájemné důvěry³¹, ale zároveň mají i povinnost ctít základní práva a svobody jednotlivých osob.³² Následně proto byla připuštěna možnost ke zvýšení ochrany práv předávaných osob nad rámec rámcového

26 Kauza *Melloni* se týkala italského občana stejného jména, který byl v Itálii odsouzen *in absentia*, protože se zdržoval ve Španělsku. Italské justiční orgány po odsuzujícím rozsudku vydaly EZR, kterým požadovaly zadržení odsouzeného a jeho předání k výkonu trestu do Itálie. Španělské justiční orgány však považovaly italské normy za příliš přísné, neboť dotčený byl odsouzen *in absentia*, ale italské právo mu už neumožňovalo využít žádného opravného prostředku. Španělské justiční orgány (vykonávající orgány EZR) se tak obávaly toho, že bude porušeno práva obviněného (odsouzeného) na spravedlivý proces. Španělské soudy se proto obrátily na SDEU s předběžnou otázkou toho, jestli mohou nad rámec rámcového rozhodnutí o EZR odmítnout předání požadované osoby z důvodu vyšší ochrany jeho procesních práv, a to vše s odkazem na čl. 47 a čl. 48 odst. 2 Listiny práv EU.

27 Rozsudek SDEU ze dne 26. 02. 2013 ve věci C-399/11 *Melloni*.

28 VIKARSKÁ, Z. - DRÍNOVSKÁ, N. Evropský zatýkácí rozkaz ve stínu krize právního státu: dům postavený na písku. In *Právník*, 2022, roč. 161, č. 12, s. 1182.

29 Bod 58 rozsudku SDEU ze dne 06. 10. 2009 ve věci C-123/08 D. *Wolzenburg*.

30 Rozsudek ESD ze dne 17. 12. 1970 ve věci C-11/70 *Internationale Handelsgesellschaft*.

31 Čl. 1 odst. 2 rámcového rozhodnutí 2002/584/SVV o EZR zní: „Členské státy vykonávají evropský zatýkácí rozkaz na základě zásady vzájemného uznávání a v souladu s ustanoveními tohoto rámcového rozhodnutí.“

32 Čl. 1 odst. 3 rámcového rozhodnutí 2002/584/SVV o EZR zní: „Tímto rámcovým rozhodnutím není dotčena povinnost ctít základní práva a obecné právní zásady zakotvené v článku 6 Smlouvy o Evropské unii“.

rozhodnutí o EZR, pokud se tak stalo v souladu s Listinou práv EU či vnitrostátními právními řády.³³ Tato varianta ovšem zůstala striktně limitována, neboť se uplatnila pouze za podmínky „*neznamenání použití rámcového rozhodnutí o EZR*“, čímž si SDEU ponechal „otevřená vrátka“, aby mohl hovořit ve prospěch kogentnosti či dispozitivnosti textu RR o EZR dle aktuálních potřeb a zájmů.³⁴ SDEU se v roce 2016 odklonil od svého ustáleného názoru a přisvědčil skutečnosti, že za určitých tzv. výjimečných okolností, je možné princip vzájemné důvěry, a v případě EZR i princip vzájemného uznávání, omezit.³⁵ SDEU ve spojených věcech *Aranyosi a Căldăraru*³⁶ formuloval novou podobu zmíněného dvoustupňového testu založeného na objektivní a subjektivním kritériu. Objektivita hrozby nebezpečí musela být věrohodně zjistitelná a ověřitelná, kdy prosté konstatování nebezpečí bez vlastního ověření se jevílo jako zcela nepostačující.³⁷ Toto rozhodnutí SDEU představovalo projev oslabení principu vzájemné důvěry mezi členskými státy EU, když připustilo substantivní důvod pro výjimečné odmítnutí spolupráce založené na základě EZR.³⁸

Nové názorové přesvědčení SDEU však nemělo dlouhého trvání, když v roce 2018 bylo znovu konstatováno, že je vždy zapotřebí přistupovat k druhému (subjektivnímu) kroku dvoustupňového testu, a to i v případě posuzování systémového porušování principů právního státu, tedy jednoznačného naplnění prvního (objektivního) kritéria.³⁹

33 Rozsudek SDEU ze dne 30. 05. 2013 ve věci C-168/13 PPU *Jeremy F. v. Premier ministre*.

34 FILANOVÁ, S. - PROVAZNÍK, J. Praxe evropského zatýkacího rozkazu: můžeme si v Evropě věřit? In *Právník*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2015. Ročník 154. Číslo 5, s. 397.

35 Bod 82 rozsudku SDEU ze dne 05. 04. 2016, ve spojených věcech C-404/15 a C-659/15 *Aranyosi a Căldăraru*.

36 Skutkově se jednalo o situaci, kdy maďarský občan Aranyosi byl stíhán za krádež vloupáním, kdežto rumunský občan Căldăraru byl stíhán pro řízení vozidla bez řidičského oprávnění. Oba pachatelé se přitom nacházeli v Německu, přičemž Maďarsko a Rumunsko na ně vydalo EZR a domáhalo se jejich předání k trestnímu stíhání. Německé orgány sice obě dotčené osoby zadržely, ale následně došly k důvodné obavě, že v maďarských a rumunských věznicích nejsou zajištěny adekvátní životní podmínky vycházející mj. z unijních, ale především z mezinárodněprávních standardů. Německé orgány tak přijaly závěr, že existuje důvodná obava z možného porušení čl. 4 Listiny základních práv EU, jakož i čl. 3 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv.

37 Bod 91 rozsudku SDEU ze dne 05. 04. 2016, ve spojených věcech C-404/15 a C-659/15 *Aranyosi a Căldăraru*.

38 VIKARSKÁ, Z.- DŘÍNOVSKÁ, N. Evropský zatýkací rozkaz ve stínu krize právního státu: dům postavený na písku. In *Právník*, 2022, roč. 161, č. 12, s. 1186.

39 Takové současné východisko vyplývá i z přílehlých judikatury SDEU, a to rozsudku ze dne 21. 12. 2023 ve věci C-261/22 GN, stejně jako stanoviska příslušné generální advokátky T. Čápetové ze dne 13. 07. 2023 v téže věci. V daném případě nebylo možné shledat jako legitimní důvod k odmítnutí vykonání EZR to, že předávanou osobou byla matka nezletilého dítěte, se kterým žila ve společné domácnosti, čímž toto dítě mělo zvláštní zájem na ochraně svého rodinného života. Mělo se jednat o předání z Itálie do Belgie, kdy italské orgány však nevyhodnotily naplnění požadavku systémových nedostatků daného sektoru v Belgii.

Jednalo se o případ *LM (Celmer)*⁴⁰, kterým mělo dojít k rozšíření dvoustupňového testu, ale i vytvoření jistého obecného pravidla ke snazšímu posuzování lidskoprávní nedostatků. Zůstalo otázkou, jestli lze nový přístup vztáhnout na všechna práva zaručená Listinou EU, nebo se *ad causa* vztahoval pouze na aspekty právní ochrany a spravedlivého procesu.⁴¹ Následovala série dalších rozhodnutí SDEU, ve kterých došlo k petrifikaci rigorózního setrvání na principu vzájemné důvěry. Taková tendence přetrvává až do dnešních dní, kdy SDEU stále připomíná nezbytnost vzájemné důvěry.⁴² Vzedmutá polemika se však týkala právě okolností závažného narušení principů právního státu, zejména ve vybraných státech EU. Za další mezní rozsudek je možné považovat věc *L a P*, ve kterém došlo k opětovnému potvrzení dvoustupňového testu s odkazem právě na vzájemnou důvěru.⁴³ Vedle toho došlo k vyzdvihnutí významu principu vzájemné důvěry pro justiční spolupráci v trestních věcech s upozorněním na dřívější závěr toho, že důvody pro odmítnutí vykonání EZR jsou taxativní povahy.⁴⁴

Potřeba nebo nezbytnost reformace evropského zatýkacího rozkazu?

Úvaha nad tím, že rámcové rozhodnutí o EZR presumuje vzájemnou důvěru mezi členskými státy, když nikterak nepřipouští možnost jejího oslabení či ztráty⁴⁵, která by se projevila právě v důvodech pro odmítnutí vykonání EZR, se nám jeví trochu nadsázková. Možno zmínit, že se objevily názory toho, že rámcového rozhodnutí o EZR bylo přijato urychleně, čímž utrpělo po stránce kvalitativní.⁴⁶ Takové úvahy nelze zavrhnout, když předložená judikatura SDEU nás v určitých ohledech přesvědčuje o mnoha nuancích EZR, a to např. u přenášení důkazního břemene týkajícího se nedostatečných záruk nezávislosti justice na předávanou osobu a nikoliv

40 V rámci tohoto případu SDEU posuzoval polského občana, který se zdržoval v Irsku, kde byl i zadržen pro drogovou trestnou činnost. Polsko vydalo na jmenovaného EZR a požadovalo jeho předání k výkonu trestu. Pachatel Celmer se však bránil jeho předání do Polska s tím, že s ohledem na legislativní změny v Polsku v té době neměl zaručeno právo na spravedlivý proces. Společným jmenovatelem polských justičních reforem byl prvek oslabení soudní moci, resp. posílení exekutivní a zákonodárné moci oproti té soudní, čímž došlo k destabilizaci rovnováhy mocenské tripartity.

41 VIKARSKÁ, Z. - DRÍNOVSKÁ, N. Evropský zatýkací rozkaz ve stínu krize právního státu: dům postavený na písku. In *Právník*, 2022, roč. 161, č. 12, s. 1189.

42 Bod 33 a 38 rozsudku SDEU ze dne 21. 12. 2023 ve věci C-261/22 GN.

43 Rozsudek SDEU ze dne 17. 12. 2020, ve spojených věcech C-354/20 PPU a C-412/20 PPU *L a P*, ve kterém bylo konstatováno, že je nutno setrvat na dvoustupňovitosti daného testu při zvažování odmítnutí vykonání EZR, i když je zjevné, že druhý (subjektivní) krok zákonitě dojde ke stejnému závěru, jak se vyjevil první (objektivní) krok (bod 35 daného rozsudku). Více viz. ŠLOSARČÍK, I. Eurozatykač, polská soudní reforma a narušení důvěry mezi unijními státy. In *Jurisprudence*, 2018, č. 6, s. 39-41.

44 Bod 36 – 39 rozsudku SDEU ze dne 17. 12. 2020, ve spojených věcech C-354/20 PPU a C-412/20 PPU *L a P*.

45 VIKARSKÁ, Z. - DRÍNOVSKÁ, N. Evropský zatýkací rozkaz ve stínu krize právního státu: dům postavený na písku. In *Právník*, 2022, roč. 161, č. 12, s. 1180.

46 KLIMEK, L. Genéza evropského zatýkacieho rozkazu a proces jeho implementácie v Slovenskej republike. *Právny obzor*, 94, 2011, č. 5, s. 469.

na dotčený stát.⁴⁷ Je to právě předávaná osoba, která musí prokázat naplnění druhého (subjektivního) kroku dvoustupňového testu, tedy že jí hrozí konkrétní nebezpečí.⁴⁸ Tato skutečnost je však pro jednotlivce, který stojí proti státní mašinérii jednoznačně nelehký, snad i nemožný, úkol. Zároveň nepřestává platit, že právní řád žádného státu, obzvláště těch unijních, by neměl stanovovat nesplnitelnou podmínku.

Modelově bylo možné vysledovat názorové obraty SDEU, kdy v roce 2013 v kauze *Melloni* nepřipustil možnost odchýlit se od taxativního výčtu důvodů k odmítnutí vykonání EZR, resp. nepřipustil oslabení vzájemné důvěry, kdežto v roce 2016 v kauze *Aranyosi a Căldăraru* takovou variantu „za výjimečných okolností“ připustil.⁴⁹ Tato formulace však byla až příliš abstraktní, neboť ponechala přílišnou diskreci v jejím výkladu, což se mohlo negativně promítnout na úrovni ochrany lidských práv a svobod.⁵⁰ Nicméně je nutné přihlédnout skutečnosti, že v první kauze se jednalo o vyvážení práva na spravedlivý proces, kdežto v druhé se jednalo o ochranu lidské důstojnosti. V reakci na toto druhé rozhodnutí se však ozvalo např. Německo, které argumentovalo tím, že unijní standard není dostatečně stanoven, proto by měl SDEU upřesnit jednotlivé parametry dvoustupňového testu.⁵¹ Z hlediska vzájemné komparace těchto dvou případů vyvstává jasná odlišnost, neboť procesní práva osob jsou za určitých okolností omezitelná, kdežto zákaz krutého a nelidského zacházení platí absolutně.⁵² Ve světle představených obrátů je nutno přijmout nezbytnost uplatňování jistého lidskoprávního korektivu. Nelze-li než souhlasit s tím, že slepá důvěra v korektnost při dodržování principů *rule of law* ze strany členských států EU v komparaci se snahou o účinné stíhání trestné činnosti v unijním justičním prostoru nemůže ospravedlnit porušování základních lidských práv a svobod jednotlivců.⁵³ Konečně, takovému závěru se vyšlo naproti už v kauze *Melloni*.⁵⁴

47 SAKOWICZ, A. Erosion of the Principle of Mutual Recognition. European Arrest Warrant and the Principle of Mutual Recognition in the Light of the Recent CJEU Rulings. In *Review of European and Comparative Law*, 2023, Vol. 54, No. 3, p. 42.

48 VIKARSKÁ, Z. - DRÍNOVSKÁ, N. Evropský zatýkácí rozkaz ve stínu krize právního státu: dům postavený na písku. In *Právník*, 2022, roč. 161, č. 12, s. 1192.

49 TOMÁŠEK, M. European Arrest Warrant – Mutual Trust and Mistrust among EU Member States. In *The Lawyer Quarterly*, 2023, vol. 13, No. 2, p. 139-140.

50 Na jedné z posledních kauz si lze ukázat, že ani negativní zpráva "WGAD report" pocházející od pracovní skupiny hodnotící zabezpečovací detenci (Working group on Arbitrary Detention) nemůže ospravedlnit odmítnutí vykonání EZR, jež se uplatní na základě zásady vzájemného uznávání a důvěry. Respektive bylo poznamenáno, že nepřímé závěry z takové zprávy nemohou založit naplnění jednoho z kritérií dvoustupňového testu k odmítnutí vykonání EZR. Viz. rozsudek SDEU ze dne 31. 01. 2023 ve věci C-158/21 Puig Gordi and Others.

51 RÖß, S. The Conflict Between European Law and National Constitutional Law Using the Example of the European Arrest Warrant. In *European Public Law*, 2019, roč. 25, č. 1, s. 41.

52 VIKARSKÁ, Z. - DRÍNOVSKÁ, N. Evropský zatýkácí rozkaz ve stínu krize právního státu: dům postavený na písku. In *Právník*, 2022, roč. 161, č. 12, s. 1187.

53 SAKOWICZ, A. Erosion of the Principle of Mutual Recognition. European Arrest Warrant and the Principle of Mutual Recognition in the Light of the Recent CJEU Rulings. In *Review of European and Comparative Law*, 2023, Vol. 54, No. 3, p. 26.

54 Na nutnost aplikace lidskoprávního korektivu upozorňoval už generální advokát Yvese Bota v kauze *Melloni*, a to v rámci svého stanoviska ze dne 02. 10. 2012 ve věci C-399/11 *Melloni*.

Výše v textu jsme si ukázali, že SDEU trvá na uplatňování dvoustupňového testu, přičemž nikoliv jen jednou nepřipustil možnost odhlédnout od subjektivního kritéria a vycházet pouze z toho objektivního, ale obě hodnotit posloupně.⁵⁵ Zůstává otázkou, jestli představená rigidnost setrvávající až na „slepé“ vzájemné důvěře je tím správným směrem, když by se spíše mělo uvažovat nad potřebou cílenější maximalizace posílení ochrany základních práv a svobod jednotlivců. Vzájemná důvěra by měla být založena na vzájemné znalosti (poznání) a nikoliv na slepé důvěře a případně dobrých úmyslech.⁵⁶ Konečně unijní ochrana lidských práv a svobod by měla odpovídat standardům vycházejících z mezinárodní úrovně, především pak Evropské úmluvy a judikturní činnosti ESLP.⁵⁷ Přikláníme se k názoru, že objektivně není možné, aby členské státy nabyly kýžené důvěry jen a pouze v důsledku lidskoprávních závazků vycházejících z mezinárodních pramenů.⁵⁸ Případná formální vázanost mezinárodními dokumenty zakládajícími lidskoprávní standardy není v žádném případě způsobilá zajistit a deklarovat, že participantí (státy) budou k plnění svých povinností přistupovat zodpovědně a budou zajišťovat maximální garanci a naplňování lidských práv a svobod, zejména po stránce materiální. Ze strany SDEU však opakovaně nepřestává rezonovat význam principu vzájemné důvěry, který je předkládán jako stavební kámen justiční spolupráce v trestních věcech.⁵⁹ Z komparativního hlediska se však jeví téměř nemožné, aby každý členský stát věřil všem ostatním členským státům. Tato myšlenka stojí na přirozené koncepci racionality, kdy ani každý jedinec nemůže bezvýhradně důvěřovat všem.

Stejně jak učinil SDEU, tak nutno vyzdvihnout jeden z hlavních účelů EZR, kterým zůstává potřeba zabránit případné beztrestnosti pachatelů závažné trestné činnosti tím, že by jim bylo umožněno uniknout do jiného členského státu.⁶⁰ Je však nezbytné nalézt a zachovat balanc mezi materiální a formální spravedlností vůči dodržování lidských práv a svobod jednotlivců (předávaných osob).⁶¹ Takový cíl se však jeví jako nemožný z hlediska zajištění ekvivalentní a efektivní úroveň ochrany lidských práv a svobod při nerespektování principů *rule of law*. Tyto principy totiž rovněž tvoří podmínku *sine qua non* k takové kýžené ochraně lidských práv, ale i k vzájemné důvěře jako takové.⁶² Za jeden z primárních důvodů oslabování vzájemné důvěry

55 Bod 40-42 rozsudku SDEU ze dne 22. 02. 2022 ve spojených věcech C-562/21 PPU a C-563/21 PPU X a Y.

56 KLIMEK, L. *European Arrest Warrant*. Cham – Heidelberg – New York – Dordrecht – London: Springer, 2015, p. 76.

57 Čl. 52 Listiny základních práv EU.

58 FILANOVÁ, S. - PROVAZNÍK, J. Praxe evropského zatýkacího rozkazu: můžeme si v Evropě věřit? In *Právník*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2015. Ročník 154. Číslo 5, s. 402.

59 Bod 40-42 rozsudku SDEU ze dne 22. 02. 2022, ve spojených věcech C-562/21 PPU a C-563/21 PPU X a Y.

60 Bod 62-64 rozsudku SDEU ze dne 22. 02. 2022, ve spojených věcech C-562/21 PPU a C-563/21 PPU X a Y.

61 SAKOWICZ, A. Erosion of the Principle of Mutual Recognition. European Arrest Warrant and the Principle of Mutual Recognition in the Light of the Recent CJEU Rulings. In *Review of European and Comparative Law*, 2023, Vol. 54, No. 3, p. 26.

62 *Ibid*, p. 36.

můžeme označit obavu z nedostatečné, nedůsledné a nejednotné ochrany procesních práv těchto osob (podezřelých, obviněných, odsouzených) v EU.⁶³ Vedle toho může být identifikována i řada dalších projevů takové koncepční nedůvěry, a to disrespekt k odepírání výkonu EZR v předávajícím (vykonávajícím) státě, neproporcionální využívání EZR na bagatelní trestné činy, či tristní stav justice či vězeňství ve vybraných státech EU.⁶⁴ Rozdílnost penitenciární úrovně bývá nejčastěji kritizována ve vztahu k Maďarsku, Polsku, Řecku či Lotyšsku.⁶⁵ Docházíme tak k závěru, že porušování principů právního státu (*rule of law*) je v přímé úměře k narušování vzájemné důvěry.

Prezentujeme názorové přesvědčení, že rámcové rozhodnutí o EZR by už zasluhovalo náležitou novelizaci, která by příhodněji reflektovala nároky na zvýšenou ochranu lidských práv a svobod dotýkajících se předávaných osob. Unijní pretence trvá na užívání kooperačních mechanismů, i přes rozpoznání určitých nedostatků právních aparátů členských států, proto nezbyvá než EZR inovovat. Zároveň nelze pominout to, že jsme schopni dohledat řadu indicií ukazujících na stávající slabiny EZR, mj. vážící se na špatný stav justice v Polsku, což rezonovalo ze strany SDEU⁶⁶, tak ale i ze strany ESLP.⁶⁷ Polské orgány veřejné žaloby zastávaly například přesvědčení, že mají v souladu se zásadou legality mandatorní povinnost navrhnout vydání EZR tak, aby došlo k užití všech možných a legálních prostředků k náležitému objasnění trestné činnosti.⁶⁸ Nicméně i soudní orgány jiných členských států se neostýchají ve své rozhodovací praxi opírat svoji argumentaci o hodnotící stav polské justice.⁶⁹ Jakékoliv pochybnosti ohledně polských justičních reforem totiž potencionálně snižují důvěryhodnost Polska ve vztahu k dodržování principů právního státu.⁷⁰ Na druhou stranu se není čemu divit, že EZR pocházející z „hodnověrnějších“ států (typ. Německo či Francie) vykazují vyšší míru účinnosti projevující se přirozeně v předávání osob.⁷¹

63 KLIMEK, L. Možno pochybovať o vzájomnom uznávaní justičných rozhodnutí v trestných veciach? In *Justičná revue*, 2012, roč. 64, č. 11, s. 1372.

64 FILANOVÁ, S. - PROVAZNÍK, J. Praxe evropského zatýkacího rozkazu: můžeme si v Evropě věřit? In *Právník*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2015. Ročník 154. Číslo 5. s. 404.

65 SZABOVÁ, E. Európsky zatýkací rozkaz – hrozba pre ľudské práva? In *Státní zastupitelství*, 2012, roč. 10, č. 5, s. 6.

66 SDEU se mj. v rozsudku ze dne 16. 11. 2021, ve spojených věcech C-748/19 až C-754/19 Prokuratura Rejonowa, zabýval otázkou neodůvodněného a vysoce atypického delegování trestních soudců ze strany samotného ministra spravedlnosti, *de facto* svévolnými zásahy moci výkonné do moci soudní.

67 V dané věci je možné odkázat na celou řadu rozhodnutí ESLP, přičemž exemplárně vybíráme následující: rozhodnutí ESLP ze dne 15. 03. 2022 ve věci Grzęda v. Polsko, stížnost č. 43572/18, nebo rozhodnutí ze dne 16. 06. 2022 ve věci Zurek v. Polsko, stížnost č. 39650/18.

68 FILANOVÁ, S. - PROVAZNÍK, J. Praxe evropského zatýkacího rozkazu: můžeme si v Evropě věřit? In *Právník*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2015. Ročník 154. Číslo 5. s. 404

69 Rozsudek NSS ČR ze dne 08. 12. 2021, č.j. 8 Azs 114/2021-46.

70 BOHÁČEK, L. Tři tváře vzájemné důvěry v unijním právu. In *Právník*, 2022, roč. 161, č. 1, s. 59.

71 EFRAT, A. Assessing mutual trust among EU members: evidence from the European Arrest Warrant. In *Journal of European Public Policy*, 2018, vol. 26, no. 5, p. 656-660.

Závěr

EZR měl sledovat účel přínosu k vymáhání práva, potírání zločinnosti a výkonu spravedlnosti. Vedle toho bylo očekávaným přínosem i odstranění administrativní strnulosti tradičních prostředků mezinárodní právní pomoci v trestních věcech, a tím zefektivnění a urychlení systému předávání osob v EU. Jaká byla aplikační reflexe EZR za dobu jeho zavedení? Stal se EZR skutečně efektivním nástrojem mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech? Původní impulz zaobírat se představenou problematikou vzešel z odborné polemiky nad tím, jestli si v současné době členské státy EU ještě stále důvěřují a mohou důvěřovat i do budoucna?⁷² Připustíme-li možnost (ne)žádoucího posílení ochrany práv a svobod, tak se musíme nutně ptát, čím by bylo vhodné vybalancovat koncept vzájemné důvěry, aby novelizovaný EZR plně a uspokojivě fungoval? Původně se zdálo, že zásada vzájemné důvěry se musí považovat za jediný a nevyhnutelný předpoklad funkcionality EZR⁷³, což je dle našeho názoru v dnešní době překonatelné. Eventuelně si lze představit, že možnou nedůvěru můžeme překlenout skrze vzájemné porozumění a přihlídnutí k individuální specifčnosti, dále skrze ochotnu a vstřícnost k vzájemné spolupráci a hledání pozitivních východisek a profunkčních řešení. Možná by nebylo od věci přiznat si, že zásada vzájemné „důvěry“ by se spíše měla označovat jako např. zásada vzájemné „tolerance“.

Nehledě na to, jak hodnotíme pozitivní právní stav, tak lze dojít k závěru, že princip vzájemné důvěry slouží jako nezbytné axiologické východisko vzájemné spolupráce členských států. Je možné polemizovat s názorem, že oslabení vzájemné důvěry představuje jeden z největších nedostatků celého mechanismu EZR.⁷⁴ Konečně, předpoklad „vysoké“ úrovně vzájemné důvěry, jak nám ukazuje SDEU, se jeví jako naprosto iluzorní.⁷⁵ Nesouhlasíme s názorem, že koncepce rámcového rozhodnutí o EZR byla od počátku nedostatečná a směřovala k nefunkčnosti.⁷⁶ Takové závěry bychom mohli učinit u každého legislativního předpisu, přičemž je třeba nezapomínat na to, že se mění doba a spolu s ní o celospolečenské potřeby a požadavky.⁷⁷ V době přijetí rámcového rozhodnutí o EZR a jeho zavedení jako nástroje předávání osoby

72 VIKARSKÁ, Z. - DRÍNOVSKÁ, N. Evropský zatýkáací rozkaz ve stínu krize právního státu: dům postavený na písku. In *Právník*, 2022, roč. 161, č. 12, s. 1176.

73 KLIMEK, L. Genéza európskeho zatýkacieho rozkazu a proces jeho implementácie v Slovenskej republike. *Právny obzor*, 94, 2011, č. 5, s. 466.

74 VIKARSKÁ, Z. - DRÍNOVSKÁ, N. Evropský zatýkáací rozkaz ve stínu krize právního státu: dům postavený na písku. In *Právník*, 2022, roč. 161, č. 12, s. 1180.

75 SAKOWICZ, A. Erosion of the Principle of Mutual Recognition. European Arrest Warrant and the Principle of Mutual Recognition in the Light of the Recent CJEU Rulings. In *Review of European and Comparative Law*, 2023, Vol. 54, No. 3, p. 19.

76 VIKARSKÁ, Z. - DRÍNOVSKÁ, N. Evropský zatýkáací rozkaz ve stínu krize právního státu: dům postavený na písku. In *Právník*, 2022, roč. 161, č. 12, s. 1194.

77 V době po zavedení mechanismu EZR bylo například vysloveno, že vzhledem k tehdy omezenému množství judikatury je zapotřebí vykládat důvody k odmítnutí vykonání EZR restriktivně. Takový názor zastal tehdejší generální advokát P. C. Villalón ve svém stanovisku ze dne 06. 07. 2010 ve věci C-306/09 I.B. v. Conseil des ministres, bod 29.

v EU byla situace diametrálně odlišná od té dnešní, a to i včetně nároků na ochranu základních práv a svobod. Vzájemná důvěra totiž není permanentní.⁷⁸ V současnosti už platí, že vymezení důvodů k odmítnutí vykonání EZR je velmi omezené, když nereflektuje rozdílnost úrovní ochrany lidských práv a svobod, která je i v EU stále přítomna. Na druhou stranu nezbyvá než souhlasit s tím, že idea vzájemné důvěry je ze strany EU, resp. SDEU, prezentována až příliš sebevědomě až utopisticky, přičemž na tento nedostatek poukazovala odborná veřejnost už dříve.⁷⁹ Terminologicky nesmíme zapomínat, že se jedná o „vzájemnou“, kdy prvek vzájemnosti musí skýtat vždy min. dvě strany, protože není možné, aby jeden věřil, zatímco druhý bude pochybovat. *Per analogiam* se státy mají chovat jako blízcí partneři či manželé, jejichž svazek je rovněž vystavěn na vzájemné důvěře a nikoliv na pouhé povinnosti. Nezbyvá než si přiznat, že v důsledku uložení a plnění povinnosti nejspíše skutečná důvěra nenastane.⁸⁰

Některé zdroje přisuzují obrat SDEU určité krizi principů právního státu ve vybraných státech EU, především v Polsku či Maďarsku, kterou spatřovaly jako vysoce potencionální k narušení dosavadního fungování justiční spolupráce v trestních věcech mezi členskými státy.⁸¹ Shodně s takovým přesvědčením se potom zachoval nizozemský soud v roce 2021, který přijal rezolutní řešení toho, že už nevyhoví žádnému EZR pocházejícího z Polska, což odůvodnil destrukcí polského soudního systému.⁸² Tento nizozemský postoj byl samozřejmě v přímém rozporu se závěry SDEU, když se jednalo o důkaz nedůvěry v polský justiční systém.⁸³ SDEU argumentoval tím, že ani riziko systémového porušování práva na spravedlivý proces nemůže ospravedlnit plošné přerušování předávání na základě EZR.⁸⁴ Lze se ztotožnit s názory, že členské státy přistoupily k důslednějšimu hodnocení a zvažování principů právního státu a ochrany lidských práv při předávání osob v jednotlivých

78 SAKOWICZ, A. Erosion of the Principle of Mutual Recognition. European Arrest Warrant and the Principle of Mutual Recognition in the Light of the Recent CJEU Rulings. In *Review of European and Comparative Law*, 2023, Vol. 54, No. 3, p. 25.

79 KLIMEK, L. Vzájomná dôvera ako princíp konania o európskom zatýkacom rozkaze: kritická rozprava. In *Princípy a zásady v trestnom práve. The Collection of Contributions of the International Scientific Conference of „Principles and Rules of Criminal Law“*. Košice: UPJŠ, 2014, s. 185-186.

80 Vzájemná unijní kooperace přitom může probíhat nehladě na důvěryhodnost jednotlivých aktérů a (ne)panující důvěru mezi nimi. Budeme-li vnímat vzájemnou důvěru jako právní povinnost vážící se k dodržování unijního práva, pak totiž není relevantní zabývat se otázkou zkoumání existence faktické důvěry.

81 JAROLÍM, J. Evropský zatýkací rozkaz v kontextu polské justiční krize. In *Právní rozhledy*, 2021, č. 10, s. 369-372.

82 Rozsudek Rechtbank Amsterdam ze dne 10. 02. 2021, sp. zn. RK 20/771 13/751021-20.

83 MARTUFI, A. - GIGENDACK, D. Exploring mutual trust through the lens of an executing judicial authority: The practice of the Court of Amsterdam in EAW proceedings. In *New Journal of European Criminal Law*, 2020, vol. 11, no. 3, p. 294.

84 ŠLOSARČÍK, I. Eurozatykač, polská soudní reforma a narušení důvěry mezi unijními státy. In *Jurisprudence*, 2018, č. 6, s. 41.

případech mnohem zodpovědněji, aniž by jen slepě spoléhaly na vzájemnou důvěru.⁸⁵ Individuální posuzování rizik porušování lidských práv a svobod *ad causa* je však žádoucí a zcela legitimní i eurokonformní. Samozřejmě se tím může zdát, že se důvěra mezi členskými státy oslabuje, resp. nedůvěra prohlubuje. Je-li tato teze pravdivá, pak se mohou důsledky takové skutečnosti odrazit i v jiných sektorech justiční spolupráce v trestních věcech jako např. při vyšetřování trestné činnosti nebo při samotném výkonu trestu odnětí svobody. Jde-li o EZR, tak efektivní předávání osob mezi členskými státy jednoznačně vyžaduje vzájemnou důvěru v jejich justiční systémy. Vzájemná důvěra byla, je a musí být v EU založena na sdílených hodnotách všech členských států, a to svobodě, demokracii, principech *rule of law* a respektování základních práv a svobod.

Literatura:

- APAP, J. - CARRERA, S. 2004. *European Arrest Warrant: A Good Testing Ground for Mutual Recognition in the Enlarged EU?* Brussels: Centre for European Policy Studies, 2004, Policy Briefs No. 46, 23 p.
- BOHÁČEK, L. 2022. Tři tváře vzájemné důvěry v unijním právu. In *Právník*, 2022, roč. 161, č. 1, s. 49-63. ISSN 0231-6625.
- EFRAT, A. 2018. Assessing mutual trust among EU members: evidence from the European Arrest Warrant. In *Journal of European Public Policy*, 2018, vol. 26, no. 5, pp. 656-675. ISSN 1466-4429 (online).
- FILANOVÁ, S. - PROVAZNÍK, J. 2015. Praxe evropského zatýkacího rozkazu: můžeme si v Evropě věřit? In *Právník*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2015. Ročník 154. Číslo 5. str. 394-407. ISSN 0231-6625.
- FILANOVÁ, S. - PROVAZNÍK, J. 2015. Evropský zatýkací rozkaz: „Nedotknutelná dvaatřicítka“ aneb fide, sed cui fidas, vide. In *Právník*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2015. Ročník 154. Číslo 9. str. 720-749. ISSN 0231-6625.
- JAROLÍM, J. 2021. Evropský zatýkací rozkaz v kontextu polské justiční krize. In *Právní rozhledy*, 2021, č. 10, s. 367-374. ISSN 1210-6410.
- KLIMEK, L. 2012. Důvody pre nevykonanie európskeho zatýkacieho rozkazu. In *Justičná revue*, 64, 2012, č. 1, s. 127-144. ISSN 1335-6461.
- KLIMEK, L. 2015. *European Arrest Warrant*. Cham – Heidelberg – New York – Dordrecht – London: Springer, 2015, 365 p. ISBN 978-3-319-07337-8.
- KLIMEK, L. et at. 2019. *Európsky zatýkací rozkaz v teórii a praxi*. Brno: Tribun EU, 2019, 1016 s. ISBN 978-80-263-1479-0.
- KLIMEK, L. 2011. Genéza európskeho zatýkacieho rozkazu a proces jeho implementácie v Slovenskej republike. *Právny obzor*, 94, 2011, č. 5, s. 462-482. ISSN 0032-6984.
- KLIMEK, L. 2012. Možno pochybovať o vzájomnom uznávaní justičných rozhodnutí v trestných veciach? In *Justičná revue*, 2012, roč. 64, č. 11, s. 1360-1379. ISSN 1335-6461.
- KLIMEK, L. 2014. Vzájomná dôvera ako princíp konania o európskom

85 VIKARSKÁ, Z. - DŘÍNOVSKÁ, N. Evropský zatýkací rozkaz ve stínu krize právního státu: dům postavený na písku. In *Právník*, 2022, roč. 161, č. 12, s. 1194.

- zatýkacom rozkaze: kritická rozprava. In *Princípy a zásady v trestnom práve. The Collection of Contributions of the International Scientific Conference of „Principles and Rules of Criminal Law“*. Košice: UPJŠ, 2014. s. 182-187. ISBN 978-80-8152-223-9.
- KUBÍČEK, M. - POLÁK, P. 2014. *Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. 1104 s. ISBN 978-80-7478-389-0.
 - MAIANI, F. - MIGLIORINI, S. 2020. One principle to rule them all? Anatomy of mutual trust in the law of the Area of Freedom, Security and Justice. In *Common Market Law Review*, 2020, vol. 57, no. 1, pp. 7-44. ISSN 0165-0750.
 - MARTUFI, A. - GIGENDACK, D. 2020. Exploring mutual trust through the lens of an executing judicial authority: The practice of the Court of Amsterdam in EAW proceedings. In *New Journal of European Criminal Law*, 2020, vol. 11, no. 3, pp. 282-298. ISSN 2032-2844 (2399-293X online).
 - SAKOWICZ, A. 2023. Erosion of the Principle of Mutual Recognition. European Arrest Warrant and the Principle of Mutual Recognition in the Light of the Recent CJEU Rulings. In *Review of European and Comparative Law*, 2023, Vol. 54, No. 3, pp. 11-50. ISSN 0860-8156.
 - SZABOVÁ, E. 2012. Európsky zatýkací rozkaz – hrozba pre ľudské práva? In *Státní zastupitelství*, 2012, roč. 10, č. 5, s. 15-23. ISSN 1214-3758.
 - ŠLOSARČÍK, I. 2018. Eurozatykač, polská soudní reforma a narušení důvěry mezi unijními státy. In *Jurisprudence*, 2018, č. 6, s. 37-43. ISSN 1802-3843.
 - TOMÁŠEK, M. 2023. European Arrest Warrant – Mutual Trust and Mistrust among EU Member States. In *The Lawyer Quarterly*, 2023, vol. 13, No. 2, pp. 131-142. ISSN 1805-840X.
 - VIKARSKÁ, Z. - DŘÍNOVSKÁ, N. 2022. Evropský zatýkací rozkaz ve stínu krize právního státu: dům postavený na písku. In *Právník*, 2022, roč. 161, č. 12, s. 1176-1195. ISSN 0231-6625.
 - WILLEMS, A. 2016. Mutual Trust as a Term of Art in EU Criminal Law: Revealing its Hybrid Character. In *European Journal of Legal Studies*, 2016, vol. 9, no. 1, pp. 211-249. ISSN 1973-2937.

Právní předpisy a jiné zdroje:

- Rámcové rozhodnutí Rady 2002/584/SVV o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy.
- Rámcové rozhodnutí Rady 2009/299/SVV, kterým se mění rámcová rozhodnutí 2002/584/SVV, 2005/214/SVV, 2006/783/SVV, 2008/909/SVV a 2008/947/SVV a kterým se posilují procesní práva osob a podporuje uplatňování zásady vzájemného uznávání rozhodnutí na rozhodnutí vydaná v soudním jednání, kterého se dotýčná osoba nezúčastnila osobně.

Judikatura:

- Rozsudek ESD ze dne 17. 12. 1970 ve věci C-11/70 Internationale Handelsgesellschaft.
- Rozsudek SDES (dříve Soudní dvůr Evropských společenství) ze dne 11. 02. 2003 ve spojených věcech C-187/01 a C-385/01 Gözütok a Brügge.

- Rozsudek SDEU ze dne 30. 05. 2013 ve věci C-168/13 PPU Jeremy F. v. Premier ministre.
- Rozsudek SDEU ze dne 05. 04. 2016, ve spojených věcech C-404/15 a C-659/15 Aranyosi a Căldăraru.
- Rozhodnutí Spolkového ústavního soudu ze dne 19. 12. 2017, sp. zn. 2 BvR 424/17.
- Rozsudek SDEU ze dne 06. 03. 2018 ve věci C-184/16 Slowakische Republic v. Achmea BV.
- Rozhodnutí ESLP ze dne 15. 03. 2022 ve věci Grzęda v. Polsko, stížnost č. 43572/18.
- Rozhodnutí ESLP ze dne 16. 06. 2022 ve věci Zurek v. Polsko, stížnost č. 39650/18.
- Rozsudek SDEU ze dne 25. 07. 2018, ve věci C-216/18 PPU LM (Celmer).
- Rozsudek SDEU ze dne 17. 12. 2020, ve spojených věcech C-354/20 PPU a C-412/20 PPU L a P.
- Rozsudek Rechtbank Amsterdam ze dne 10. 02. 2021, sp. zn. RK 20/771 13/751021-20.
- Rozsudek SDEU ze dne 16. 11. 2021, ve spojených věcech C-748/19 až C-754/19 Prokuratura Rejonowa.
- Rozsudek NSS ČR ze dne 08. 12. 2021, č.j. 8 Azs 114/2021-46.
- Rozsudek SDEU ze dne 22. 02. 2022, ve spojených věcech C-562/21 PPU a C-563/21 PPU X a Y.
- Rozsudek SDEU ze dne 31. 01. 2023 ve věci C-158/21 Puig Gordi and Others.
- Rozsudek SDEU ze dne 21. 12. 2023 ve věci C-261/22 GN.
- Stanovisko generálního advokáta P. C. Villalóna ze dne 06. 07. 2010 ve věci C-306/09 I. B. v. Conseil des ministres.
- Stanovisko generální advokátky T. Čapetové ze dne 13. 07. 2023 ve věci C-261/22 GN.

Summary: The European Arrest Warrant – Past, Presence and Future

The cornerstone of the European arrest warrant is the principle of mutual recognition, which is itself built on the presumption of mutual trust between EU member states. Until today, the European arrest warrant has become a firmly established procedural tool of the criminal law, which has greatly facilitated EU judicial cooperation in criminal matters. The legal basis is still based on the framework decision 2002/584/JHA on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member states. From the point of view of legal developments, but above all social and political realities, it is necessary to ask whether the European arrest warrant still meets the current standards and requirements, especially with regard to the increasing protection of human rights and freedoms in the EU. The contribution thus tries to provide an answer to the question of whether it is necessary or desirable to modernize (renovate) or reform the European arrest warrant.

JUDr. Mgr. Bc. Štěpán Kořínek
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
Právnická fakulta, Katedra trestného práva, kriminológie, kriminalistiky
a forenzných disciplín
Komenského 20,
974 01 Banská Bystrica
Slovenská republika
e-mail: sKorinek@seznam.cz; gmkorinek@gmail.com

Obsah článku podlieha licencií Creative Commons Attribution 4.0 International Licence CC BY (Štěpán Kořínek).